

E. G. N. David
I Anledning af
Moses og Jesus
1813

175-

Digitized by the Internet Archive
in 2016 with funding from
Boston Public Library

Et Par Ord

i Anledning af

Forerindringen til Moses og Jesus

af

D. Nathanael David.

(Amicus Socrates, amicus Plato, sed magis amica
veritas).

(Sælges til Bedste for de Fattige).

Kjøbenhavn. 1813.

Trykt hos Andreas Seidelin,

Store Kannikstrøde No. 46.

1872

1872

1872

1872

1872

1872

1872

1872

1872

1872

1872

Kære J —!

Den saa længe omtalte Oversættelse af Moses og Jesus er i disse Dage udkommen. Jeg takker Dig meget for Dine mig hidsendte Bemærkninger over selve Bogen, og skal til Gjengjæld søge at tilfredsstille din Bidelyst, hvad Anledningen til Oversættelsen og Forerindringen angaaer. Oversætteren erklærer strax i Begyndelsen af sin Forerindring, at det ikke er Had imod Jøderne, med hvem han aldrig har havt noget at skifte, som har bevæget ham til dette Skrifs Oversættelse, ja han bevidner til Slutningen, at han kan give de Jøder, med hvilke han saavel i sin private som Embeds Stilling har handlet, et for-

deelagtigt Bidnedsbyrd om deres Redelighed. Dette sidste staaer dog i Modsigelse med den Tvivl, hvoraf Pag. 22 saa umiskjendeligen bærer Præget. Han erklærer endvidere, at det ei heller er Bindesyge, som er Skyld i Oversættelsen. Det kunde aldrig falde noget Menneſke, som har Verhødighed for Videnskaberne, ind, at troe, at Thomas Thaarup eller nogen anden ærefier Mand vilde holde sin Kløgt, sit Biid, ja ei engang sin Spot tilfals.

Han paastaar, at det er Kjærlighed til Sandhed, der har bevæget ham til dette Arbeide.

Sandhed bør siges, bør høres til enhver Tid. — Enhver kan feile, men hvad man efter sin Overbeviisning troer, at være sandt, det er Pligt at sige. Men Sandheden gaaer aaben frem, den taler lige til Hjertet, og bruger ingen hæse Udraab, som kun skulle bedøve Dret. Sandhed fortier intet, selv ikke det, som kan bestride den. Bærer Forerindringen, thi kun om denne taler jeg, overalt Sandhedens Præg? Hvorfore har Oversætteren udeladt det af de franske Decreter, som tale for Tøderne? Søger en Mand

Sandhed i poetiske Billeder? Taler en Mand, hvem det ene er om Sandheden at gjøre, naar han fremfører de groveste Beskyldninger, saaledes: "Ere nu Jøderne forbundne til at antage disse Rabbiner=Ussindigheder og menneskesiend=ste Grundsætninger? Dette synes deres Rabbiner at paastaae." Pag. XII. Dømmer han paa en blot Formodning? Han veed, at den mosaiske Religion ikke bestaaer i rabbanittiske Fortolkninger over Loven, thi hvad har givet dem Lovskraft?!

Bruger den Mand, som vil forkynde Sandhed, slige Udtryk, som: "forudsat, at de (rabbanittiske Drømme og menneskesiendste Grundsætninger) findes saaledes i deres Skrifter, som jeg af Oversættelsen har erfaret dem." Pag. LIX.

Og han har øst af en Grattenauers Skamskrifter, mod hvem der er skrevet saa meget. Har af alt dette slet intet været hans Opmærksomhed værdigt, og hvorfor fortier han det da?

Side VI. hvor de groveste Beskyldninger mod Jøderne fremføres, taler han i saare præcise Udtryk f. Ex. hvilket synes klart af søl-

gende. Jeg havde ønsket at Thaarup havde citeret det Sted, hvorfra han har hentet denne Beskyldning, thi saa kunde Enhver overttyde sig om, hvormegen Tillid den fortjener.

Hvad Udelabelserne og enkelte Steders Samarbejdelse betræffer, da er det en Ting, som han maa forsvare for Forfatteren, kun maa jeg sige Dig, at jeg ikke finder de Grunde, som have bevæget ham, til at udelade Buchholz's Forslag om Jødepigers politiske Ægteforbindelser med de Christne, som et Middel til at opnaae den tilsigtede Identification, for tilstrækkelige. Det kan ikke være Thaarup gandske ubekjendt, at, jeg tør sige, næsten alle danske Jøder, hvis Naar nogenledes tillod dem det, have ladet deres Døttre undervise i christne Pigeskoler eller af christne Privat=Lærere. Hvorfore da paastaae, at deres Forstand er ganske udnyttet? Have Jøderne ikke endog for deres Almuebørn en Skole, hvor de sikkerligen ikke blive opdragne i Fordomme? Og endeligen vil nogen Mand, hvem sine Børns Vel ligger paa Hjertet, ægte et Fruentimmer af hvilkensomhelst Religion, naar hun er indtrukken af dens mørke religiøse Fordomme!?

Du har i dit sidste Brev spurgt mig, hvad jeg troede, der var Skyld i, at denne Bog just nu er bleven oversat paa dansk.

Der har bestandig eksisteret Religionshad. Det bragte Hus paa Baalet, for det maatte Millioners Blod rinde i Tydskland, Frankerige, Engelland; for det have mine Troesforvandre i Aarhundreder udstaaet blodige Forsølgelser. Had avler Fordom. Vi ere let tilbøielige, til at troe det Onde, som bliver os forebragt, om den, vi hade.

Vi leve i en Tid, da alle trykkes, da alle, saa at sige, trænge sig paa hverandre; enhver vil skyde Skylden fra sig, hvad Under, at han skyder den over paa den, som han hader. Læg hertil, hvorofte Jøden er bleven brugt til et Skalkeskjul, hvorunder den Christne kunde skjule sine egne Nederdrægtigheder. Jeg tilstaaer ogsaa, at den Handels og Skaffrer Aand, som i de seenere Aar har indtrængt sig i alle Classer, har lagt Hindringer i Veien for den almindelige Udbredelse af Dplysning og Cultur hos Jøderne, en Aand, som de senere Decennier mærkeligen begyndte at quæle. Hvad med Føie kan siges om

enkelt, det anvendes paa en heel Classe Mennesker, fordi de hades tilhobe. Der ere saa mange, som kun synes store, fordi der atter ere andre, som staae under dem; derfor see de helst disse nedboiede i Støvet, paa det at deres Høihed bedre kan falde i Dinene. Der ere saa mange, som føle hos sig selv, at de intet ere, og maae laane deres Værd af udvortes Glimmer og Pragt. Dagens Tone er Forsængelighed og Overdaadighed. Israeliterne her ere ikke mindre besængte af denne; men paa dem skuer Avind med sine nidste Dine, thi den almindelige Mand vil see den lide, som han hader, og saaledes oppustes et Had, som Tiden og Dplysningen burde have fjølet.

Heri vil du finde Anledning til, hvorfor Mange ønskede dette Skrift imod Tøderne oversat. Thomas Thaarup kan have fundet meget deri, som stemmede overeens med hans Overbeviisning, han kan have troet, at dette Skrift kunde bidrage til en mindelig Tødernes Identification, og dette maae have bestemt ham, til at paatage sig dette Arbeide. Det kan have været Sandheds-Kjærlighed, som gav ham Pen-

nen i Haanden, men jeg frygter, for, at For-
domme, og deraf igjen et villigt Drefor de Bag-
vaskelser, som Hadet har udspreedt om Tøderne,
uden at undersøge disses sande Kilde, ofte have
styret hans Haand.

Forfatteren siger i Begyndelsen af sit Skrift,
at det har været hans Hensigt, at dæmpe Liden-
skaber, som vare Tødernes Fordærv, og
som aldrig have geraadet de Christne til
Gode. Oversætterten kan ikke have haft den
modsatte Hensigt. Han siger, at han fremlæg-
ger Bogen, for et oplyst og upartistt Publikum
Domstoel. Sandeligen, Publikum maatte være
meget oplyst, dersom det kunde vedblive at være
upartistt. Lidenstaberne er et Krudt, hvori kun
en eneste Gnist behøver at falde, for at disse
skulle blusse op. Mod Lidenstaber stride Liden-
staber. De rase blindt, de anfælde Enhver, og
Enhver troer sig nødsaget at forsvare sig. Hvo
kan da i denne almindelige Kamp blive upartistt?
og naar Noget, med et roeligt Die blot vil be-
trakte de stridende Parter, og endogsaa af det
inhumane kun søger at udbrage det Sande og
Gode, vil man da troe, at han er upartistt, naar

han hører til et af Partierne? Den Uforstandige lader saa gjerne sit indbildte Bid spille, men dette indskrænker sig til Fornærmelser og Forhaanelser, som han troer ustraffet at kunne fremføre mod Jøder, fordi der imod dem er sagt meget, som kun roeligen skulde betragtes og bedømmes.

Thaarup paastaer i sin Forerindring, at det kommer an paa at bevise, at de nuværende Jøder forkaste Mosaismens særegne religiøse Grundsatninger, og at de ikke læres og foredrages mere. Jeg synes, at det havde været hans Pligt, naar han vil vise Jødernes Skadelighed som Statsborgere, at bevise, at den nuværende Slægt antager disse Grundsatninger, og at de ere farlige for Staten.

Jeg besidder ikke Kundskaber nok i Religionsens hellige Skatte, for at giendrive enhver Beskyldning saaledes, at endog den, som er indtagen mod Sagen, maae skue Sandheden tydelig og klar, dersom han ellers vil see den. Dog skulde jeg efter Evne have gjort dette, hvis jeg ikke vidste, at andre Mænd, som ere dette Arbejde mere vorent end jeg, allerede tænke derpaa.

Indtil den Tid maae du oppebie de grundige Beviser saavel mod selve Bogens som Forerindringens urigtige Anskuelser af Sagen og falske Beskyldninger. Jeg har kun villet gjøre dig opmærksom paa Forerindringen, og bede dig, ikke at lade dig forlede af de Stentor Skrig, som Partierne udstøde, og som maaskee ogsaa ere trængte til dine Øren, men vente til alt er sagt for og imod Sagen, og da bedømme den roeligen.

Thaarup vil have beviist, at Tøderne ikke nu tænke sig Gud, som en National-Gud, som udelukkende elsker den jødiske Nation. Det Beviis, han har fremsørt for det modsatte er vaflende, og blot grundet i en enkelt Mand's Tale, i Udtryk, som, dersom de virkeligen indeholde et saadant Beviis, staae i aabenbar Modsigelse med hvad denne Mand offentligen har erklæret. Buchholz gaaer videre; han siger: at det er denne Troe, som gjør Tøden til Tøde. Man kalde da Mosaismens Bekiendere for hvad man vil, men jeg kan ikke blot gjøre Rede for min egen Troe, men jeg tør endog paa staae, at den jødiske Religion saaledes som den nu læres og foredrages, ikke

Kan opvække denne Idee om en National-Gud. Jeg har ikke fundet den nogensteds; tværtimod jeg anseer Kjærlighed til mine Medmennesker, som min Religions første Bud.

Den nye Catechismus for Tøderne, som er færdig og snart maaskee vil see Lyset, vil indeholde det kraftigste og uomstødeligste Beviis herfor.

Forjættelsen om et Verdensherredom, som Thaarup ogsaa vil have beviist, at Tøderne nu ikke troe paa, var et politisk Baand, som skulde sammenknytte dem; det maae som alt det politiske i Moses's Lovgivning nøie skilles fra det religiøse.

Det kunde have været et Vehikel for dem som Nation til at gjøre store Foretagender; men da de for Kartusinde ophørte at være Nation, da de nu, som en Menighed, ere indlemmede blandt andre Statsborgere, saa maatte og Ideer, som vare afhængige af deres National-Existence, bukke under og forsvinde; og kan de end som et Phantom blusse op hos en eller anden, der drømmer sig ind i svundne Aarhundreder, kunne disse Ideer derfor siges, at være farlige for Staten?

Det paaligger Thaarup som Pligt grundigen at bevise, at Jøderne i Følge deres Religion er fritaget for Dpflydelsen af almindelige moralske Pligter mod Christne. En saadan Fritagelse indeholder deres Religion ikke, den kan ikke bestaae med Mosaismen. Jeg gientager hvad jeg allerede eengang har sagt; dersom jeg ikke vidste, at alle disse Beskyldninger af andre ere drøftede, og nu paa nye grundigen vilde vorde gennemgaaede og afbeviste, jeg skulde ikke have opholdt mig ved blot Raisonnement, men sat Grund mod Grund.

Men gennemgaae selv med et upartiskt Dje de Kilder, hvorfra han har hentet sine Beskyldninger. Kan du end finde dem alle, saa siig: fortjene de Tillid? Skal man af Behandlingen mod en enkelt Apostat, slutte sig til den hele Religions Bekjenderes Agtelse for Christendommen? Apostaten i og for sig selv fortjener ingen Agtelse, thi han har bevist, at det ikke var Dverbeviisning, som gjorde ham til Profelyt.

Thaarup vil endvidere have bevist, at Jøderne i Kultur staae ved Siden af andre oplyste Statsborgere. Taler han her om Jøder

overhovedet, saa ønsker jeg først, at han vil bevise, at der er gjort saa meget for deres Oplysning, som for de øvrige Statsborgeres. Taler han blot om de danske Jøder, da kan Thaarup ikke være saa ubillig, at ville nægte, at der ere danske jødiske Videnskabsmænd, Konstinere og Haandværkere, som endogsaa staae i et rimeligt Forhold til deres Folkemængde i dette Land. Jøderne kunne ikke siges her, at have villet unddrage sig for at fremme Statens Vel ved at oprette Fabriker og udbrede Industrien. I Statens Forsvar have de deeltaget, skjøndt dette ikke stedse endog i Farens Stund har været dem tilladt, i Statens Forsvar maae de deeltage.

Vil Thaarup, at de Paster, som besmitted vore første Stamfædre skulde falde tilbage paa hele Stammen, da maa han selv, saavel som enhver god Christen, ogsaa taalmodigen bære sin Deel, thi ingen vil vel nægte, at vi alle, Christne og Jøder, ere udgangne fra den selv samme Slægt.

Naar Thaarup siger, at en døbt Jøde hades, ja endog forbandes af den ægte Israelit,

saa kan jeg ikke undlade at gjøre det Spørgs-
 maal, hvad forstaaer Thaarup ved en ægte
 Israelit? Den skjæggede, i enhver Henseende
 uoplyste, af de Christne forhaanede Jøde! hvor-
 fore kalde ham den ægte? Umueligen kan Thaa-
 rup ønske, at Jøderne skulle være saaledes.
 Eller maaskee fordi han oftest besøger Synagogen?
 Vilde jeg kalde nogen en ægte Christen, fordi jeg
 saae ham 2 Gange hver Søndag gaae i Kirken,
 naar han talede og handlede mod sin Religions
 første Grundsetninger? — Eller har Thaarup
 ligefrem beviist, at den jødiske Religion tillader
 sine Tilhængere et slikt Had? Hvorfore da be-
 dømme et heelt Religionsfund efter de Udtryk,
 som kun den meest ukultiverede tør vove at til-
 lade sig!?!

Thaarup har i denne Forerindring ladet
 noget af de franske Dekreter angaaende Jødedom-
 met afstrykke. Jeg kan ligesaaletid nøie bestemme
 hvad Hensigt den franske Keiser havde ved Sam-
 menkaldelsen af det store Sanhedrin, som Nar-
 sagerne, hvorfore det vidtløftige des angaaende
 har faaet Plads i denne Forerindring. Dekreterne

ere imidlertid ikke leverede hele, som jeg allerede een Gang har sagt dig.

Thaarup angiver derpaa de Data, hvorpaa Beshyldningen om Spaniens og Polens Udelæggelse af Jøderne, skulle grunde sig. Dis- ses historiske Sandhed vil jeg ikke bestride; kun troer jeg, at man har Uret, naar man paastaer, at Jøderne i Polen vare rige, og naar man af et Par enkelte Exempler vil bedømme alle samme Religions Bekjendere. Jeg vil blot her bede dig, som een af Skriftets upartiske Læsere, at du lægger Mærke til, paa hvilken Tid disse Forsøl- gelser skete, og hvilke Jøder, der havde paadraget sig dem. Barbariet hvilede tungt over Europa, ingen Oplysningens Straale havde fortrængt Bankundighedens Mørke. Jøderne vare høist ukultiverede, hvortil endog deres Omgang med de ligesaa raade Nationer bidrog. Skrækkelige Fordomme bedøvede Forstanden, luffede Hjertet. Religionsanthipathie troede overalt at see Udaad og Nedrighed, og fordoblede Hadet. Nu opstod Inquisitionen, som Fanatismens og Overtroens værdige Haandlanger. Den skulde berige sig og

den christne Kirke. Maaden hvorpaa og Middelet hvorved dette opnaaedes, var ligegyldigt, naar Religionen havde laant sit hellige Navn dertil. — Videnskaberne rasede tøilesløse, paa den ene Side Magt og Undertrykkelse, paa den anden Side Had og List, som hine nødvendigen maatte opvække hos det physiske svagere Partie. Saaledes opstode de blodige Forsølgelser, som, at jeg skal bruge Buchholzes Ord, aldrig have geraadet de Christne til nogen Vre.

Af disse Data troer Thaarup at kunne uddrage den Slutning, at i den Stat, hvor Pengene væsenet er i Jødernes Hænder, synker dens Velstand i samme Grad som hines stiger. Jeg kan ikke billige denne Conclusion, thi jeg antager, at om end de Laster, for hvilke saavel Forfatteren som Oversætterten beskylde Jøderne, virkeligen have fundet Sted i den Grad, som de paa staae, og derfor bidrage til hine Rigers Ulykke, Grunden til dem maae søges i den ringe Grad af Cultur, som Jøderne dengang besad, og i det Forhold, de dengang stode i til de Christne,

men ingenlunde i deres Religions = Grundfætninger.

At den mosaiske Religion indeholder flige farlige Grundfætninger, det har hverken Thaarup eller Buchholz, omendskjøndt de derpaa bygge deres hele System, tilstrækkeligen beviist; at den ikke gjør det, det vil, haaber jeg, snart ligge tydeligt og klart for dine Dine. Men ligesaa tidt kan jeg billige, at man vil anklage Thaarup for, at han har villet, at man skulde gjøre nogen speciel Anvendelse af denne hans Slutning i Almindelighed; han vilde da have tabt Dpret = holdelse af Enighed blandt Statens Borgere, som i dette Dieblif er saa vigtig, og som maa bestaae med den tilsigtede Identification, af Sigte.

Det gjør mig ondt, at Thaarup har miskjendt Phaedons og die Morgenstundens udødelige Forfatter, men det smerter mig endnu mere, at høre ham paastaae, at han maa ansee enhver Jødes liberale Tænkemaade for saare precair, saalænge denne ikke offentlig en har frasagt sig alle rabbanittiske Drømme, og menneskesjendste

Grundsætninger. — Naar et Træe bærer gode Frugter, erklærer jeg det for godt, uden at spørge, af hvad Art det er, eller hvilken Gartner, der har opelsket det. Og skulde jeg da, naar jeg saae et Menneſke i sit hele Liv handle ædelt og godt, først spørge: til hvilken Religion han be- kjender sig, og hvad troer han ikke paa, for at bestemme, om han har handlet efter gode Grund- sætninger?

Jeg har saaledes sagt Dig, hvad jeg tænker om Anledningen til Oversættelsen og den danske Forerindring. Jeg har ikke indladt mig i noget Bogen selv betræffende. — Aarsagen maa af det foregaaende være Dig indlysende. Det kommer kun an paa, om det ikke er beviist, og paa nye vil worde beviist, at Mosaismen ikke indeholder de Grundsætninger, som Buchholz beskylde den for, og at dens Troesbekjendere nu ikke vise sig som skadelige Borgere i en Stat, for at den hele Bygning, som med saa megen Konst, er opført, skal styrte sammen, fordi Grunden, hvor- paa den er bygt, er falsk. Men sæt endog, at Identificationen er saa høist nødvendig, at de

Mibler, som Buchholz angiver, men hvoraf Oversætteren, af ikke mig tilstrækkelige Grunde, har udeladt den ene, ere de rigtige, saa betænke man dog, at ene denne Identification har kunnet være Oversætterens Hensigt. Bogen anbefales paa saa forskjellige Maader, at man næsten nødes til at troe, at dens meest ivrige Læsere ville tillægge Oversætteren andre Hensigter, hvilke han selv paa det bestemteste har nægtet at have havt.

Tonen er hos en stor Deel af de uoplyste Classer mod Jøderne. Jeg troer, at Grundene hertil ere de samme, som have givet Anledningen til, at saa Mange have ønsket Moses og Jesus nu oversat paa Dansk. Jeg tilføier, at merkantilistisk Avind har bidraget meget, til at udbrede denne Tone. Mange læse derfor Bogen med Forkjærlighed, mange, som ikke selv gidde været over det, lade sig igjen fortælle noget derom af hine, mange kjende ifkun Titelen, men ville ikke lade denne Veilighed, hvor de kunde anvende usle Stumper Bittighed (?), gaae ubenyttet bort, mange betragte Sagen, som et personligt Angreb, hvilket den dog mindst burde være, og

troe nu at være hævnnet /over en eller anden tilføiet Fornærmelse af en Tøde — hvad Under da, at saa manges Domme ere eensidige, og at personlige Fornærmelser og Forhaanelser atter ere diffes Resultat. Den sande oplyste Mand vil ikke affige sin Dom i en saa vigtig Sag som denne, førend han har hørt alt, som kan siges for og imod den, og han vil gjøre det paa en Maade, som egner hans Grundsætninger. Kun om dennes Dom er det mig at gjøre, enhver andens foragter jeg !!

Jeg har ikke villet forsvare Tøderne mod enhver Beskyldning, som gjøres imod dem, jeg vil ikke paaastaae, at de Rustpletter, som et Artusjendes Forfølgelser, har sat paa deres Character, trods Enkeltes iøvrige Bestræbelser, nu ere gandske afpolerede, men jeg har villet gjøre Dig opmærksom paa Grunden til disse Beskyldninger, og om det er i Mosaismens Grundsætninger, i hvilke de bør søges.

Saa snart der gives nogen Veilighed skal jeg sende Dig selve Bogen, og alt hvad der udkom-

mer for og imod den. Døm da selv; og finder Du, at jeg har seet Sagen fra en urigtig Synspunkt, saa søg at lede mig paa den rigtige Vej. Jeg slutter dette Brev med det inderlige Ønske, at en Sandhed maa være Maalet for denne Kamp mod Tøderne, en Kamp, hvori Had, Avind og Fordomme ingen Deel maa have, dersom Seiren skal blive ærefuld for nogen af Parterne.

Kjøbenhavn den 6 Junii 1813.
